

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Bata Zoltán ügyvéd által képviselt felperesnek, a dr. Németh Ferenc ügyvéd által képviselt alperes ellen, biztosítási összeg megfizetése iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2010. október 29. napján meghozott, 10.P.20.113/2009/22. számú ítélete ellen, a felperes részéről 25. és 27. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 50.000 (ötvenezer) forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak felhívásra 397.200 (háromszázkilencvenhétezer-kétszáz) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a ... szám alatti kockázatviselési helyre, 2003. november 21-től rendelkezett az alperesnél Házőrző Családi Otthon biztosítással, amelynek kedvezményezettje a ... Takarékszövetkezet volt. A felperes a biztosítási ajánlaton az „állandóan lakott épület”, „lakatlan”, és „nyaraló” lehetőségek közül az első jelölte be. Az alperes biztosítási feltételei értelmében lakatlannak az az épület minősült, amelyben életvitelszerűen és állandó jelleggel nem laknak. A felperes kötelezte magát, hogy a szerződéskötéskor a biztosítás elvállalása szempontjából minden olyan lényeges körülményt közöl a biztosítóval, amelyeket ismer, vagy ismernie kell, de legalább azokat, amelyekre a biztosító írásban kérdéseket tett fel. Elfogadta, hogy amennyiben közlési és változás-bejelentési kötelezettségét megszegi, a biztosító szolgáltatási kötelezettsége nem áll be, kivéve, ha bizonyítja,

hogyan az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

A kockázatviselési helyen lévő tanyaépületben 2004. február 12-én tűz ütött ki, melynek következtében a tetőszerkezete teljes egészében, a belső tere mintegy 80 %-ban kiégett. A tűzoltóság szerint a tűz oka nyílt láng használata volt.

A bíróság a 2008. január 16-án jogerőre emelt ítéletével csalás vétségének kísérlete miatt a felperest próbára bocsátotta. E jogkövetkezmény alkalmazására azért került sor, mert a felperes olyan valótlan tartalmú kárbejelentést tett a biztosító felé, miszerint a tüzesetet megelőzően a tanyáról meghatározott ingóságokat eltulajdonítottak.

Az alperes a felperes tűzkárral kapcsolatos igényét azért utasította el, mert álláspontja szerint a káresemény bekövetkezése, illetve a kármegelőzés elmulasztása terén a felperest súlyos gondatlanság terheli.

A felperes keresetében a családi otthon biztosítási szerződés teljesítése címén az épület 6.620.000 Ft összegű újjáépítési költségének, valamint 2004. március 1-jétől késedelmi kamatnak a megfizetését kérte.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását indítványozta. Állította, miszerint a felperes tévedésbe ejtette azzal, hogy a biztosítási ajánlaton az épületet lakatlansága ellenére állandóan lakottnak jelölte meg. Ezért kifogás útján a szerződést megtámadta. Kifejtette továbbá, hogy szolgáltatási kötelezettsége nem állt be, mert a felperes lakatlansággal kapcsolatos változás-bejelentési kötelezettségének nem tett eleget. A bejáratí ajtó bezárásának elmulasztása miatt pedig a kár bekövetkeztében a felperest súlyos gondatlanság terhelte, mely a biztosító mentesüléséhez vezetett. Mindezeket túl vitatta a kereset összegszerűségét, szolgáltatása esedékességét, és a felperes biztosítási összegre való jogosultságát.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A felperesnek a büntetőeljárás során, valamint a perben tett nyilatkozatai, továbbá a tanúvallomások alapján megállapította, hogy a tanya sem a szerződés megkötésekor, sem a biztosítási esemény idején nem volt életvitelszerűen lakott. Ebben a kérdésben a felperes az alperest tévesen tájékoztatta, ezért az alperes érvénytelenséggel kapcsolatos kifogását alaposnak találta. Utalt ugyanakkor arra is, hogy a szerződés érvényessége esetén sem lett volna helye az alperes marasztalásának. Álláspontja szerint ugyanis a bejáratí ajtó nyitva hagyása a felperes részéről olyan súlyos gondatlanságnak minősült, amely szándékos gyújtogatással előidézett biztosítási eseménnyel kapcsolatban a biztosító mentesülését eredményezte.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását és az alperes keresete szerinti marasztalását. Érvélése szerint, a lefolytatott

bizonyítási eljárás adatainak a számára legkedvezőtlenebb mérlegelése eredményeként sem lehetett volna olyan következtetést levonni, miszerint a tanya a szerződés megkötésekor már nem volt életvitelszerűen lakott. Ennek a ténynek a bizonyítatlanságát pedig az alperes terhére kellett értékelni. A szavak általánosan elfogadott jelentése alapján, jóhiszeműen válaszolt az alperes ajánlati nyomtatványon, a biztosított objektum lakottságára vonatkozó kérdésre, és nem volt tőle elvárható, hogy felismerje, ezzel az alperest tévedésbe ejtette. Állította, hogy a szerződés eredményes megtámadását kizárta, hogy az alperes nem bizonyította, miszerint a tévedése olyan jelentős kérdésre vonatkozott, amely a szerződéses akaratát lényegesen befolyásolta. A lakatlanság ténye a tűz biztosítási esemény kockázatát nem, vagy alig növelte. Álláspontja szerint a biztosítás tűz kockázatra vonatkozó fedezete akkor sem válik érvénytelenné, ha egyébként a lakatlanság miatt megnövekedő betörés kockázat miatt az alperes szigorúbb feltételeket és magasabb díjtételt alkalmazott volna. Hangsúlyozta, hogy ha a nyílászárók nyitva hagyása a terhére is értékelendő, magatartása és a bekövetkezett biztosítási esemény (tűz) között akkor sincs ok-okozati összefüggés. Hivatkozott arra is, hogy a közlési, illetve változás-bejelentési kötelezettségének elmulasztása nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében, így az alperes mentesülésének feltételei ez okból sem állnak fenn. Az összecszerűség tekintetében fenntartotta az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés nem megalapozott.

A felperes a perben a biztosítási szerződése teljesítését kérte az alperestől. A keresettel szemben az alperes védekezése arra irányult, hogy a szerződés érvénytelensége, illetve mentesülési ok fennállása folytán a szolgáltatási kötelezettsége nem állt be. A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. A kereseti kérelem és az ellenkérelem alapján - a törvény idézett rendelkezésére figyelemmel - a perben a felek között a bizonyítási teher akként oszlott meg, hogy a biztosítási szerződés tartalmát és a biztosító teljesítését megalapozó tényeket, különösen a biztosítási esemény bekövetkezését a felperesnek, míg a teljesítést kizáró, illetőleg akadályozó körülményeket, különösen a biztosítási szerződés érvénytelenségét, valamint a mentesülési ok fennállását az alperesnek kellett bizonyítania.

A perben nem vitás tényállás szerint a felek a Ptk. 536. § (1) bekezdése és a Ptk. 548. §-a által szabályozott vagyonszerzési szerződést kötöttek a felperes ... szám alatti ingatlanára. Az sem volt vitás, hogy a kockázatviselés helyén 2004. február 12. napján tűz ütött ki. A felek között elsődlegesen abban a kérdésben bontakozott ki jogvita, hogy a felperes a szerződéskötés alkalmával a tájékoztatási kötelezettségének eleget tett-e, vagy pedig a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges körülményre vonatkozóan olyan téves tájékoztatást adott, amely a biztosítási szerződés érvényességére, illetőleg a biztosító mentesülésére is kihatott.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok helyes értékelése alapján, okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy az ingatlan a szerződés létrejöttének időpontjában lakatlan volt. Ezzel a következtetéssel az ítéletábra is egyetértett. A fellebbezésre tekintettel kiemeli, hogy a perben alapvetően nem a szó általánosan elfogadott jelentésének, hanem annak volt jelentősége, hogy a lakatlan épület fogalmát a felek a szerződésben miként definiálták. Szerződésük szerint az olyan épület lakatlan, amely életvitelszerűen, állandó jelleggel nem lakott. A fogalom ilyen módon való meghatározása viszont a szónak a köznap nyelvben használt jelentésével egybeesett.

Az ítéletábra osztotta az elsőfokú bíróságnak a bizonyítékok mérlegelése eredményeként elfoglalt azon álláspontját mely szerint nagyobb jelentőséget kellett tulajdonítani az időben korábban - a perbeli biztosítási eseményt, illetve a biztosítási pert megelőzően - keletkezett egyes bizonyítékoknak. A tanúvallomások közül pedig kiemelten kellett értékelni azokat, amelyek a felek személyes, vagy hivatalos kapcsolatrendszerén kívüli hivatalos személyektől származtak. A bizonyítékok körében az ítéletábra külön kiemeli, hogy a felperes a 92/2003.bü. számú eljárásban a 2003. november 20. napján történt ajánlattételt megelőző időszakra vonatkozóan tett tanúvallomást. Azt adta elő, hogy a hideg időkre tekintettel a családjával beköltöztek édesanyjához a ... utcába. A tanyára mindennap kijárt az állatokat ellátni, azonban 2003. november 16-át követően csak 19-én ment újra. Ugyanebben az eljárásban a felperes édesanyja, **G. G.-né** olyan tartalmú tanúvallomást tett, miszerint a tanyán utoljára november 16-án jártak, ekkor a gáztűzhelyet és más egyéb dolgokat elhozták. A felperes és családja már ezt megelőzően beköltöztek hozzájuk a faluba, mivel megszületett a kisfiúk és az idő hűvös volt. A védőné **M.-né** tanúnak a 6.B.1113/2005. számú büntetőügyben 2006. október 16-án tett vallomása szerint a felperes gyermekét 2003. novemberében ...-ban, a ... utcában látogatta meg. Ugyancsak ebben a büntetőügyben **Gy. L.** körzeti megbízott 2006. november 17-én tanúként azt vallotta, hogy ősszel, az idő hidegre fordulásával a felperes családjával együtt mindig beköltözött a szülői házba. A további tanúkkal kapcsolatban értékelni kellett, hogy a felek valamelyikéhez fűződő kapcsolatuk folytán nem voltak teljesen elfogulatlanok tekinthetők. Ebbe a körbe tartoztak a felperes részéről kihallgatott barátok, szomszédok, rokonok, míg az alperes részéről a megbízott kárfelmérő. A felperes indítványára kihallgatott tanúk perbeli vallomásukat már a felek között kialakult vita ismeretében tették. Ez abban nyilvánult meg, hogy vallomásaik olyan elemeket is tartalmaztak, melyeket maga a felperes sem állított, illetőleg vagy a felperes előadásával, vagy a perben egyéb módon már bizonyított tényekkel ellentétben álltak. Az elsőfokú bíróság ezeket az eltéréseket helytállóan emelte ki és értékelte ítéletében. Mindezek eredményeként pedig helyesen állapította meg, hogy a felperes a biztosítási szerződés megkötésére irányuló ajánlattétel alkalmával a biztosított objektum lakottságával kapcsolatban olyan tájékoztatást adott, amely nem felelt meg a valóságnak, mert abban sem az ajánlattétel, sem a biztosítási esemény bekövetkezése alkalmával életvitelszerűen nem lakott senki.

Az ebből származó jogkövetkezmények meghatározása során abból kellett kiindulni, hogy a Ptk. 4. § (1) bekezdése már alapvető szinten rögzíti, hogy a felek a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során kötelesek együttműködni. Az együttműködés részét képezi a tájékoztatás kötelezettsége, amelynek a Ptk. 205. § (4) bekezdése értelmében szerződéskötéskor a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményre ki kell terjednie. A biztosítási szerződésekre vonatkozó szabályok körében a Ptk. 540. § (1) bekezdése előírja, hogy a biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyet ismert vagy ismernie kellett. Kimondja, hogy a biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közlési kötelezettségének eleget tesz. Rögzíti, hogy a kérdések megválaszolatlanul hagyása önmagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését. A (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetében a biztosító kötelezettsége nem áll be, kivéve, ha bizonyítják, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében. Visszterhes szerződések esetében a Ptk. 210. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, aki valamely lényeges körülmény tekintetében vonatkozó tévedésben volt, amennyiben azt a másik fél okozta, vagy felismerhette.

A felperes által a szerződés megkötésekor adott téves tájékoztatás abban az esetben adhat alapot a szerződés megtámadására, ha annak következtében a másik fél a valós ügyleti akaratától lényegesen eltérő tartalmú szerződést kötött, a valóság ismeretében pedig az adott szerződést bizonyosan nem kötötte volna meg. A perben az alperes azonban nem tudta igazolni, hogy lakatlan ingatlan esetén a felperessel bizonyosan nem kötött volna biztosítási szerződést. Általános szerződési feltételei szerint lakatlannak minősülő épület is biztosítható, de csak pótdíj ellenében. Ebből olyan következtetés vonható le, miszerint a lakottság hiányát az alperes nem tekinti olyan körülménynek, amely a biztosítás megkötését eleve és általánosságban kizárná. Az ítéletábra ezért nem osztotta az elsőfokú bíróságnak az érvénytelenséggel kapcsolatos okfejtését.

A biztosítási szerződésben a biztosító arra kötelezi magát, hogy a szerződésben meghatározott károsító eseményekből származó anyagi kockázat viselését magára vállalja. E kockázat mértékének és ellenértékének helyes meghatározásához azonban ismernie kell az ezt befolyásoló lényeges tényeket és körülményeket. Ennek érdekében írja elő a Ptk. 540. § (1) bekezdése a biztosítóval szerződő fél tájékoztatási kötelezettségét. A Ptk. 540. § (3) bekezdése pedig a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges körülmény elhallgatásához azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy a biztosítási esemény bekövetkezése ellenére a biztosító szolgáltatási kötelezettsége nem áll be. A Ptk. 540. § (3) bekezdése értelmében e jogkövetkezmény úgy hárítható el, hogy a fél bizonyítja, miszerint a körülményt a biztosító a szerződéskötéskor a téves tájékoztatás ellenére ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

A fentiek szerint elhallgatott lakottság hiánya a tűzeset, mint biztosítási esemény szempontjából is lényeges körülménynek minősül. Ez a körülmény ugyanis jelentősen kihat egyrészt az alperes által elvállalt kockázat mértékének, másrészt a biztosítót megillető ellenszolgáltatásnak az alakulására. Ez utóbbit támasztja alá az is, hogy az alperes a szabályzata alapján, a lakottság hiányát úgy értékeli, miszerint annak kockázatát csak pótdíj ellenében vállalja el. Az életvitelszerűen nem lakott, rendszeresen és hosszú időn keresztül üresen álló külterületi tanyaingatlan ugyanis kevés elrettentő hatással rendelkezik és könnyen leküzdhető akadályt jelent a gyújtogatók számára. Az üres állapot csökkenti a tűz felfedezésének és eloltásának esélyét, növeli annak pusztító hatását, nehezíti a kár enyhítését. Ezért kellő alapul szolgál a Ptk. 540. § (3) bekezdésében írt jogkövetkezmény alkalmazásához, amelynek elhárításához a felperes nem tudta bizonyítani, miszerint az alperes a lakottság hiányát ismerte, vagy az a biztosítási esemény bekövetkezésében nem hatott közre. E bizonyítatlanság következményeit pedig a felperesnek kell viselnie

A nyomozás során kirendelt igazságügyi nyomszakértő megállapította azt is, hogy az épület bejárati ajtaján lévő zárok a tűzeset alatt nyitott állapotban voltak. Kimutatta azt is, hogy a zárokat a saját kulcsaikon kívül ál-, vagy hamis kulccsal nem nyitották ki. Ez a körülmény pedig kellő alapul szolgált a felperes súlyos gondatlansága megállapításához és az alperesnek a Ptk. 556. § (1) és (3) bekezdései alapján történő mentesüléséhez is.

Az előzőekben kifejtettek eredményeként pedig az ítéltábla - részben eltérő indokok alapján - az elsőfokú bíróság keresetet elutasító döntésével egyetértett, ezért azt a Pp. 253. § (2) bekezdése alkalmazásával helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-ának utaló szabálya folytán a fellebbezési eljárásban is irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében köteles megtéríteni az alperes jogi védelmével kapcsolatos másodfokú költségét. Ennek mértékét a bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján mérsékelt összegben állapította meg, arra figyelemmel, hogy az alperesi képviselő részéről írásbeli ellenkérelem nem került előterjesztésre. Az Itv. 59. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján ugyancsak a felperes köteles a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték megfizetésére.

Budapest, 2011. október 12.

. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke, Dr. Csóka István s. k. előadó bíró, Dr. Lente Sándor s. k. bíró